

EMERYTURY I RENTY Z ZUS USTALANE NA PODSTAWIE UMOWY O ZABEZPIECZENIU SPOŁECZNYM MIĘDZY POLSKĄ A KANADĄ

Do kogo skierowana jest ulotka?

Niniejsza ulotka adresowana jest do osób, które:

- mieszkają w Polsce lub w Kanadzie albo w państwie trzecim i ubiegają się o świadczenia emerytalno-rentowe z ZUS na podstawie okresów ubezpieczenia (tzw. okresów uznawanych) przebytych w Polsce i w Kanadzie albo
- mieszkają w Kanadzie i ubiegają się o świadczenia emerytalno-rentowe z ZUS na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych wyłącznie w Polsce albo
- mieszkają w Kanadzie i są zainteresowane otrzymaniem przysługującego im świadczenia emerytalno-rentowego z ZUS w państwie zamieszkania.

Podstawy prawne koordynacji

Od 1 października 2009 r. obowiązuje **umowa o zabezpieczeniu społecznym z dnia 2 kwietnia 2008 r. między Rzeczpospolitą Polską a Kanadą**¹ (zwana dalej umową), która stanowi podstawę prawną koordynacji systemów emerytalno-rentowych Polski i Kanady.

¹ Dz.U. z 2009 r. nr 133, poz. 1095.

Przepisy tej umowy mają m.in. ułatwić nabywanie przez osoby pracujące w Polsce i w Kanadzie uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych oraz pobieranie świadczeń z tych państw.

Na podstawie wymienionego aktu prawnego w dniu 2 kwietnia 2008 r. zawarte zostało Porozumienie administracyjne w sprawie stosowania umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Kanadą, określające procedury postępowania przy ubieganiu się o świadczenia emerytalno-rentowe z zastosowaniem uregulowań umowy.

Kto korzysta z postanowień umowy?

Z przepisów umowy, w zakresie świadczeń emerytalno-rentowych, korzystają:

- obywatele Rzeczypospolitej Polskiej,
- obywatele Kanady,
- osoby niebędące obywatelami żadnego z obu wymienionych państw (czyli obywatele państw trzecich oraz tzw. bezpaństwowcy).

Postanowienia umowy dotyczą osób, które podlegały ubezpieczeniom społecznym w Polsce i w Kanadzie, wykonując szeroko rozumianą aktywność zawodową – w szczególności jako pracownicy, osoby prowadzące działalność na własny rachunek, osoby pracujące na podstawie umów cywilnoprawnych – lub na podstawie innych tytułów do ubezpieczeń.

Z jej uregulowań korzystają także osoby ubiegające się o renty rodzinne po wyżej wymienionych osobach.

Osoby, o których mowa wyżej, objęte są umową bez względu na ich państwo zamieszkania (w Polsce, w Kanadzie czy w państwie trzecim).

Jakie świadczenia są objęte umową polsko-kanadyjską?

Przepisami umowy z 2 kwietnia 2008 r. są objęte następujące **polskie** świadczenia emerytalno-rentowe, realizowane przez ZUS:

- emerytury,
- renty z tytułu niezdolności do pracy,

- renty rodzinne,
- renty z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz jednorazowe odszkodowania,
- zasiłki pogrzebowe.

Umowa ma również zastosowanie do okresowej emerytury kapitałowej.

Odnosi się ona nie tylko do wyżej wymienionych świadczeń, przyznawanych przez ZUS, lecz także do świadczeń emerytalno-rentowych z ubezpieczenia społecznego rolników, realizowanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Po stronie **kanadyjskiej** umową są objęte świadczenia przysługujące na podstawie:

- Ustawy Zabezpieczenia Emerytalnego i ustanowionych zgodnie z nią przepisów prawnych oraz
- Planu Emerytalno-Rentowego Kanady i ustanowionych zgodnie z nim przepisów prawnych.

Wymienione uregulowania przewidują:

- emeryturę z tytułu okresów zamieszkania (old age security),
- emeryturę z tytułu zakończenia zatrudnienia (retirement pension),
- świadczenia dla osób pozostałych przy życiu (survivors' benefits),
- świadczenie z tytułu śmierci (death benefits),
- rentę z tytułu niezdolności do pracy (disability benefits),
- świadczenia dla dzieci (surviving child or disabled contributor's child).

Umowa polsko-kanadyjska – do czasu zawarcia uzupełniającej umowy międzynarodowej – nie ma zastosowania do świadczeń przysługujących na podstawie Planu Emerytalno-Rentowego prowincji Quebec.

Zasada równego traktowania

Zgodnie z zasadą równego traktowania osoby, w odniesieniu do których stosuje się postanowienia umowy, podlegają zobowiązaniom drugiej strony i są uprawnione do świadczeń przewidzianych przez jej ustawodawstwo na takich samych warunkach jak obywatele tej drugiej strony.

Zabroniona jest zatem dyskryminacja osoby, która podlegała ubezpieczeniom społecznym w Polsce i Kanadzie – zarówno przy ubieganiu się o świadczenia emerytalno-rentowe z Kanady, jak i przy ubieganiu się o świadczenia z Polski.

Emerytura, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne dla osób, które pracowały w Polsce i w Kanadzie

► Równoległe ustalanie prawa do emerytury lub renty w Polsce i w Kanadzie

Przepisy prawne Polski² i Kanady decydują, komu i po spełnieniu jakich warunków przysługuje prawo do świadczeń emerytalno-rentowych w każdym z tych państw.

Osoba, która pracowała i podlegała ubezpieczeniom w Polsce i w Kanadzie, może uzyskać emeryturę lub rentę zarówno z Polski, jak i z Kanady, o ile spełnia warunki wymagane w tych państwach. W przypadku spełnienia wymaganych warunków w obydwu państwach możliwe jest więc pobieranie emerytury lub renty z każdego z tych państw.

Informacje o warunkach nabywania prawa do emerytur i rent z ZUS, a także zasady obliczania ich wysokości, zawarte są w odrębnych ulotkach informacyjnych pt.: *Emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Renta z tytułu niezdolności do pracy, Renta rodzinna*. Ulotki te są dostępne w każdej jednostce ZUS oraz na stronie internetowej www.zus.pl.

Informacje na temat świadczeń z kanadyjskiego systemu zabezpieczenia społecznego dostępne są w instytucji kanadyjskiej (adres na str. 23 ulotki) oraz na stronie internetowej www.servicecanada.gc.ca.

► Uwzględnianie (sumowanie) okresów dla przyznania świadczeń

Umowa przewiduje uwzględnianie (sumowanie) **okresów uznawanych** przebytych w jednym państwie przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń w drugim państwie.

Oznacza to, że jeżeli osoba zainteresowana uzyskaniem prawa do emerytury lub renty w jednym państwie-stronie umowy nie posiada okresu uznawanego wymaganego do uzyskania tego świadczenia, to dla celów przyznania emerytury lub renty uwzględnia się (dolicza, sumuje) również zagraniczne okresy uznawane przebyte w drugim państwie.

² Opisane w ulotce warunki nabywania i obliczania wysokości świadczeń dotyczą świadczeń emerytalno-rentowych z ZUS, czyli przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej „ustawą emerytalną” (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.).

Pojęcie *okres uznawany* oznacza na gruncie umowy:

- w odniesieniu do Polski – okresy uwzględniane przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych zgodnie z ustawodawstwem polskim, czyli okresy składkowe i nieskładkowe wynikające z tego ustawodawstwa,
- w odniesieniu do Kanady:
 - okresy składkowe uwzględniane dla celów ustalenia świadczeń zgodnie z Planem Emerytalno-Rentowym Kanady (Canada Pension Plan) oraz okresy, podczas których wypłacana jest renta z tytułu niezdolności do pracy zgodnie z tym Planem, a także
 - okresy zamieszkiwania uwzględniane dla celów ustalenia emerytury zgodnie z Ustawą Zabezpieczenia Emerytalnego (Old Age Security Act).

Przykład

Jeśli mężczyzna, urodzony przed 1 stycznia 1949 r., ubiegający się o emeryturę z ZUS, nie posiada 25-letniego okresu ubezpieczenia w Polsce (okresu składkowego i nieskładkowego) wymaganego zgodnie z polskimi przepisami do uzyskania tej emerytury po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego³, to ZUS uwzględni (zsumuje) również jego kanadyjskie okresy uznawane, potwierdzone przez właściwą kanadyjską instytucję, i sprawdzi, czy po doliczeniu tych okresów zainteresowany spełnia warunki do przyznania emerytury w Polsce.

Jeżeli na podstawie okresów uznawanych przebytych w obu państwach osoba nie nabywa prawa do emerytury lub renty w danym państwie (z powodu niewystarczającego stażu ubezpieczenia), uwzględnieniu podlegają także okresy uznawane przebyte zgodnie z przepisami państwa trzeciego, czyli w państwie innym niż Polska lub Kanada, z którym obydwie państwa mają zawartą umowę o zabezpieczeniu społecznym przewidującą uwzględnianie (sumowanie) okresów⁴.

³ Powszechny wiek emerytalny w Polsce wynosi: w przypadku kobiet – 60 lat, w przypadku mężczyzn – 65 lat.

⁴ Do państw, z którymi Polska związana jest umowami, należą państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE) oraz Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – w ramach unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – oraz państwa, z którymi Polska zawarła dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym. Aktualne informacje dotyczące wykazu państw członkowskich UE/EFTA oraz państw, z którymi Polska zawarła umowy dotyczące zabezpieczenia społecznego, można znaleźć na stronie www.zus.pl, natomiast wykaz państw, z którymi Kanada zawarła umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym, można znaleźć na stronie instytucji kanadyjskiej Service Canada <http://www.rhdcc-hrsdc.gc.ca/eng/isp/ibfa/summarytoc.shtml>.

Przykład

Jeśli kobieta, urodzona przed 1 stycznia 1949 r., po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego nie nabyła prawa do emerytury z ZUS, ponieważ w Polsce i Kanadzie posiada łącznie okresy uznawane wynoszące 12 lat (zamiast wymaganych okresów wynoszących co najmniej 20 lat), natomiast posiada również okresy ubezpieczenia we Francji wynoszące 10 lat (Polska i Kanada mają zawarte z Francją umowy przewidujące sumowanie okresów), to ZUS uwzględni ten francuski okres ubezpieczenia i przyzna zainteresowanej emeryturę, ponieważ po zsumowaniu okresów uznanych przebytych łącznie, w Polsce, Kanadzie i we Francji, spełnia ona warunek stażu ubezpieczenia wymagany na podstawie polskich przepisów prawa⁵.

► Obliczanie proporcjonalnej emerytury lub renty z ZUS ustalonej z uwzględnieniem okresów kanadyjskich

Jeżeli do uzyskania prawa do **emerytury lub renty z ZUS** konieczne jest uwzględnienie kanadyjskich okresów uznawanych przebytych przez osobę zainteresowaną, wówczas świadczenie obliczane jest w wysokości proporcjonalnej. ZUS dokonuje obliczenia w następujący sposób:

- w pierwszej kolejności oblicza teoretyczną (pełną) kwotę emerytury lub renty, jaka przysługiwałaby osobie zainteresowanej, gdyby wszystkie jej okresy uznawane przebyte w Polsce i w Kanadzie (ewentualnie także w państwie trzecim, w przypadku uwzględnienia takiego okresu) zostały przebyte w Polsce,
- następnie na podstawie kwoty teoretycznej oblicza rzeczywistą (proporcjonalną) kwotę emerytury lub renty, odpowiadającą stosunkowi okresów uznawanych przebytych w Polsce do sumy wszystkich okresów przebytych w obu państwach-stronach umowy (ewentualnie także w państwie trzecim, w przypadku uwzględnienia takiego okresu).

Tak obliczona kwota proporcjonalnej emerytury lub renty stanowi kwotę świadczenia z ZUS należną osobie zainteresowanej.

Przykład

Jeśli ZUS ustalił mężczyźnie, urodzonemu przed 1 stycznia 1949 r., emeryturę na podstawie 16 lat jego polskich okresów ubezpieczenia oraz 10 lat okresów uznawanych w Kanadzie, emerytura z ZUS zostanie obliczona w następujący sposób:

- *najpierw ZUS obliczy kwotę teoretyczną (pełną) emerytury, jaką zainteresowany uzyskałby, gdyby łączny okres ubezpieczenia wynoszący 26 lat, w Polsce i w Kanadzie, został przebyty w Polsce,*

⁵ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.), zwana „ustawą emerytalną”.

- *następnie, na podstawie kwoty teoretycznej, obliczy rzeczywistą (proporcjonalną) kwotę emerytury, odpowiadającą stosunkowi polskich okresów do sumy polskich i kanadyjskich okresów; w tym przypadku będzie to 16/26 kwoty teoretycznej, ponieważ zainteresowany posiada w Polsce 16-letni okres ubezpieczenia, natomiast łącznie, w Polsce i w Kanadzie, posiada 26-letni okres uznawany.*

W efekcie ZUS przyzna zainteresowanemu ustaloną w ten sposób proporcjonalną emeryturę.

Zasada obliczania proporcjonalnego świadczenia z uwzględnieniem kanadyjskich okresów uznawanych **nie dotyczy emerytury z ZUS przysługującej ze zreformowanego systemu**, tzw. nowej emerytury⁶, a także rent rodzinnych po osobach pobierających taką emeryturę lub spełniających warunki do jej otrzymania. Świadczenia te ustalane są na podstawie środków zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego w ZUS, obejmujących zwaloryzowane składki na ubezpieczenie emerytalne, kapitał początkowy oraz środki zewidencjonowane na subkoncie ubezpieczonego w ZUS, czyli bez uwzględniania kanadyjskich okresów uznawanych.

Przykład

Jeżeli ZUS ustali prawo do nowej emerytury mężczyźnie, urodzonemu po 31 grudnia 1948 r., będącemu członkiem otwartego funduszu emerytalnego (OFE), posiadającemu 7-letni okres ubezpieczenia w Polsce oraz 17-letni okres uznawany przebyty w Kanadzie, wysokość świadczenia zostanie obliczona wyłącznie na podstawie środków zewidencjonowanych na indywidualnym koncie zainteresowanego prowadzonym przez ZUS za okres 7 lat ubezpieczenia w Polsce, czyli obejmujących składki emerytalne zewidencjonowane na koncie ubezpieczonego, środki zewidencjonowane na subkoncie ubezpieczonego oraz – w przypadku składek opłaconych przed 1999 r. – kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego.

► Obliczanie emerytury lub renty z ZUS ustalonej bez konieczności uwzględnienia okresów kanadyjskich

Jeżeli do uzyskania prawa do emerytury lub renty z ZUS – które zależy od wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych – nie ma konieczności uwzględnienia kanadyjskich okresów uznawanych, wówczas wysokość emerytury lub renty obliczana jest wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia w Polsce (emerytura lub renta krajowa), bez uwzględniania okresów kanadyjskich.

Jednakże ZUS obliczy również kwotę emerytury lub renty proporcjonalnej, która przysługiwałaby na podstawie łączonych okresów, przebytych w Polsce

⁶ Odnosi się do osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r.

i w Kanadzie, i gdyby okazało się, że byłaby ona wyższa od kwoty emerytury lub renty obliczonej wyłącznie za polskie okresy uznawane (emerytury lub renty krajowej), to osobie zainteresowanej zostanie przyznana emerytura lub renta proporcjonalna.

Przykład

Jeśli ZUS ustala rentę z tytułu niezdolności do pracy osobie mającej 15-letni okres ubezpieczenia w Polsce, wystarczający do nabycia prawa do renty, a posiadającej również 8-letni okres uznawany przebyty w Kanadzie, to obliczy wysokość tej renty w następujący sposób:

- *z jednej strony obliczy rentę na podstawie wyłącznie polskiego okresu ubezpieczenia – wynoszącego 15 lat,*
- *z drugiej strony obliczy rentę proporcjonalną – czyli najpierw obliczy teoretyczną kwotę renty na podstawie 23-letnich łączonych okresów uznawanych przebytych w obydwu państwach, w Polsce i w Kanadzie, a następnie obliczy rentę w wysokości proporcjonalnej, która w omawianym przypadku stanowi 15/23 kwoty teoretycznej,*
- *następnie porówna kwoty ustalone w obu wariantach i przyzna świadczenie korzystniejsze dla osoby zainteresowanej.*

► Ustalanie dopłaty do kwoty najniższej polskiej emerytury osobom mieszkającym w Polsce, uprawnionym do nowej emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, posiadającym uznane okresy przebyte w Polsce i Kanadzie lub w państwie trzecim⁷

Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, której kwota jest niższa od kwoty najniższej polskiej emerytury, podlega podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury pod warunkiem, że osoba zainteresowana udowodni okresy ubezpieczenia (okresy składkowe i nieskładkowe) w Polsce, wynoszące 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn.

W przypadku osób zamieszkałych w Polsce, które spełniają warunek dotyczący wymaganych okresów ubezpieczenia dopiero po uwzględnieniu okresów uznawanych przebytych w Kanadzie albo po uwzględnieniu okresów uznawanych przebytych w Kanadzie i okresów uznawanych przebytych zgodnie z ustawodawstwem państwa trzeciego, ustala się tzw. dopłatę do minimum, stanowiącą odpowiednio różnicę między kwotą najniższej polskiej emerytury a sumą kwot:

⁷ Państwo trzecie, czyli państwo inne niż Polska lub Kanada, z którym obydwa państwa mają zawartą umowę o zabezpieczeniu społecznym przewidującą uwzględnianie (sumowanie) okresów.

- świadczeń polskich i kanadyjskich albo
- świadczeń polskich i kanadyjskich oraz świadczeń państwa trzeciego.

Przykład

Po obliczeniu – na podstawie środków zgromadzonych na koncie emerytalnym w ZUS – wysokości emerytury dla kobiety mieszkającej w Polsce, urodzonej w 1950 r., która ukończyła powszechny wiek emerytalny, ZUS ustalił nową emeryturę w kwocie niższej od kwoty najniższej polskiej emerytury. Zainteresowana posiada jedynie 10-letni okres ubezpieczenia w Polsce, który nie gwarantuje jej prawa do podwyższenia emerytury do kwoty najniższej emerytury. Jednakże po uwzględnieniu 15-letniego okresu uznawanego przebytego w Kanadzie będzie jej przysługiwać dopłata do minimalnej emerytury, o ile suma emerytury z ZUS i emerytury kanadyjskiej będzie niższa od kwoty najniższej polskiej emerytury.

Kwotę dopłaty stanowi różnica między kwotą najniższej polskiej emerytury a sumą kwot polskiej emerytury oraz kanadyjskiej emerytury.

► Podstawa wymiaru świadczeń z ZUS dla osób posiadających oprócz polskich okresów ubezpieczenia również kanadyjskie okresy uznawane

Podstawę wymiaru emerytury na tzw. starych zasadach⁸ lub renty z tytułu niezdolności do pracy – dla osoby posiadającej oprócz polskich okresów ubezpieczenia również kanadyjskie okresy uznawane – stanowi, na podstawie polskich przepisów prawnych, przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (przed 1 stycznia 1999 r. – na ubezpieczenie społeczne) z okresu 10 kolejnych lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany zgłosił wniosek o emeryturę lub rentę. Przy ustalaniu 10 lat kalendarzowych nie uwzględnia się pełnych lat kalendarzowych z okresów uznawanych przebytych w Kanadzie.

Jeżeli w okresie 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok złożenia wniosku o emeryturę lub rentę zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi, na podstawie polskich przepisów prawnych, przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne z okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do kanadyjskiego systemu ubezpieczenia.

⁸ Dotyczy osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. oraz niektórych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r.

Na wniosek osoby zainteresowanej podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić, na podstawie polskich przepisów prawnych, także przeciętna podstawa wymiaru składki z okresu 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem złożenia wniosku o emeryturę lub rentę, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu w Polsce.

Podstawę wymiaru renty rodzinnej po osobach, które w chwili śmierci miały ustalone prawo do emerytury na starych zasadach lub renty z tytułu niezdolności do pracy bądź spełniały warunki do uzyskania tych świadczeń, stanowi podstawa wymiaru świadczenia, które przysługiwało bądź mogłoby przysługiwać zmarłemu.

► Podstawa obliczania nowej emerytury z ZUS dla osób posiadających oprócz polskich okresów ubezpieczenia również kanadyjskie okresy uznawane

Wysokość nowej emerytury – dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. – odpowiada równowartości kwoty stanowiącej wynik podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia⁹ dla osób w wieku równym wiekowi, w jakim ubezpieczony przechodzi na emeryturę.

Podstawę obliczenia nowej emerytury stanowi kwota zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne, zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie ubezpieczonego w ZUS.

Podstawę obliczenia renty rodzinnej po osobie, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do nowej emerytury lub spełniała warunki do uzyskania tego świadczenia, stanowi podstawa obliczenia świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu.

Kanadyjskie okresy uznawane nie są uwzględniane przy ustalaniu podstawy obliczenia nowej emerytury oraz renty rodzinnej po osobach, które w chwili śmierci miały ustalone prawo do nowej emerytury lub spełniały warunki do uzyskania tej emerytury.

Więcej informacji o zasadach ustalania podstawy obliczania emerytury z nowego systemu emerytalnego można znaleźć w ulotce informacyjnej ZUS pt. *Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* oraz na stronie internetowej www.zus.pl, natomiast informacje dotyczące zasad ustalania wysokości emerytury zmarłego stanowiącej podstawę do obliczenia wysokości renty rodzinnej można znaleźć w ulotce pt. *Renta rodzinna* i na stronie internetowej ZUS.

⁹ Tablice trwania życia – uwzględniające średnie dalsze trwanie życia, wspólne dla kobiet i mężczyzn, wyrażone w miesiącach dla wieku ubezpieczonego – ogłasza corocznie Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w Monitorze Polskim, w formie komunikatu.

► Minimalne okresy uznawane podlegające sumowaniu z okresami uznawanymi przebytymi w drugim państwie-stronie umowy

Jeżeli polski okres ubezpieczenia jest krótszy niż 1 rok i na jego podstawie nie powstaje prawo do polskiej emerytury lub renty, polska instytucja właściwa nie jest zobowiązana do przyznania świadczeń na podstawie tego okresu.

Przykład

Kobiecie urodzonej przed 1 stycznia 1949 r., ubiegającej się o emeryturę na dotychczasowych zasadach, która była ubezpieczona (pracowała) w Polsce przez 10 miesięcy, nie przysługuje prawo do emerytury z ZUS, gdyż wymagany minimalny okres składkowy i nieskładkowy dla zainteresowanej wynosi 15 lat. Zainteresowana posiada także 21-letni kanadyjski okres uznawany. Jednakże z racji tego, że okres ubezpieczenia w Polsce jest krótszy niż 1 rok, ZUS nie ma podstaw do uwzględnienia kanadyjskiego okresu uznawanego dla celów ustalenia polskiej emerytury, co oznacza, że zainteresowana nie nabędzie prawa do emerytury z powodu niespełnienia warunku okresu ubezpieczenia wymaganego na podstawie przepisów ustawy emerytalnej¹⁰.

Również w sytuacji gdy kanadyjski okres uznawany jest krótszy niż 1 rok i na jego podstawie nie powstaje prawo do kanadyjskiej emerytury lub renty, instytucja kanadyjska nie jest zobowiązana do przyznania świadczeń z systemu tego państwa, ani też nie ma podstaw do uwzględnienia polskich okresów ubezpieczenia.

Jednakże okresy uznawane krótsze niż 1 rok, z tytułu których nie przysługuje prawo do świadczenia w państwie, w którym zostały one przebyte, uwzględnia instytucja drugiego państwa-strony umowy przy ustalaniu świadczeń uzależnionych od długości posiadanych okresów ubezpieczenia. Dlatego wspomniany w powyższym przykładzie 10-miesięczny okres ubezpieczenia przebyty przez zainteresowaną w Polsce zostanie uwzględniony przez kanadyjską instytucję ubezpieczeniową przy ustalaniu prawa do świadczenia z kanadyjskiego systemu emerytalnego.

Gdy przy ustalaniu prawa do polskiej emerytury lub renty został uwzględniony kanadyjski okres uznawany krótszy niż 1 rok, ZUS obliczy wysokość polskiej emerytury lub renty w wysokości proporcjonalnej – z zastosowaniem proporcji polskiego okresu ubezpieczenia do sumy polskich i kanadyjskich okresów uznawanych.

¹⁰ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.), zwana „ustawą emerytalną”.

Przykład

Jeżeli osoba urodzona przed 1 stycznia 1949 r., ubiegająca się o emeryturę posiada oprócz okresów ubezpieczenia w Polsce, wynoszących 14 lat i 6 miesięcy, czyli 174 miesiące, również 11-miesięczny okres uznawany przebyty w Kanadzie, z tytułu którego nie powstaje prawo do kanadyjskiego świadczenia, wówczas instytucja kanadyjska nie jest zobowiązana do przyznania świadczenia. Natomiast ZUS, przy ustalaniu polskiej emerytury, uwzględni ten 11-miesięczny okres kanadyjski i obliczy polskie świadczenie w wysokości proporcjonalnej (w proporcji 174/185 kwoty teoretycznej, przysługującej za 185-miesięczny okres na podstawie przepisów ustawy emerytalnej).

Renta z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej

Prawo do polskich świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustala tylko wtedy, gdy dana osoba podlegała ubezpieczeniom społecznym w Polsce w chwili zaistnienia wypadku przy pracy lub powstania choroby zawodowej.

Prawo i wysokość tych świadczeń ZUS ustala w oparciu o polskie przepisy prawne, na podstawie wyłącznie polskich okresów ubezpieczenia, bez uwzględniania okresów przebytych w Kanadzie.

Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć w serwisie www.zus.pl.

Zasiłek pogrzebowy

Obie instytucje ubezpieczeniowe – polska i kanadyjska – dokonują ustalenia uprawnień do zasiłku pogrzebowego oraz jego wypłaty niezależnie od siebie, stosując w tym zakresie wewnętrzne przepisy prawne.

Szczegółowe informacje na temat zasiłku pogrzebowego ustalanego przez ZUS na podstawie polskich przepisów prawnych można znaleźć w serwisie www.zus.pl.

Emerytura lub renta dla osób posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia mieszkających w Kanadzie

Jeżeli osoba zainteresowana uzyskaniem emerytury lub renty z ZUS posiada wyłącznie okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce, ustalenia uprawnień do emerytury lub renty dokonuje wyłącznie ZUS, zgodnie z przepisami polskimi.

Osoba taka może uzyskać świadczenie z Polski, o ile spełnia warunki wymagane do nabycia tego świadczenia, określone w polskich przepisach prawnych¹¹.

Ocena niezdolności do pracy dla celów rentowych

Oceny niezdolności do pracy, ustalenia jej stopnia, daty powstania, trwałości lub przewidywanego okresu trwania oraz innych okoliczności związanych z niezdolnością do pracy mających wpływ na prawo do renty dokonuje, w formie orzeczenia, lekarz orzecznik ZUS, a w razie zgłoszenia sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS – komisja lekarska ZUS. Organy te wydają orzeczenie także wtedy, gdy osoba ubiegająca się o świadczenie mieszka w Kanadzie. W takim przypadku lekarz orzecznik ZUS dokonuje oceny niezdolności do pracy na podstawie opinii lekarskiej sporządzonej przez lekarza prowadzącego osobę zainteresowaną lub na podstawie dokumentacji dostarczonej przez osobę ubiegającą się o rentę.

Zgodnie z polskimi przepisami za niezdolną do pracy uznaje się osobę, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu. Wyróżnia się:

- całkowitą niezdolność do pracy – orzekaną w przypadku osoby, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy – albo
- częściową niezdolność do pracy – orzekaną w przypadku osoby, która utraciła w znacznym stopniu zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

¹¹ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.), zwana „ustawą emerytalną”.

U osoby, która wskutek naruszenia sprawności organizmu wymaga stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, stwierdza się niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest związany ustaleniami dotyczącymi oceny niezdolności do pracy dokonanymi dla potrzeb przyznawania świadczeń inwalidzkich na podstawie przepisów kanadyjskich.

Gdzie złożyć wniosek o emeryturę lub rentę i jak go sporządzić?

► Równoczesne rozpatrywanie uprawnień do polskich i kanadyjskich świadczeń emerytalno-rentowych

Osoba posiadająca okresy ubezpieczenia w Polsce i w Kanadzie wniosek o emeryturę lub rentę składa w instytucji ubezpieczeniowej jednego z tych państw. Nie musi więc składać wniosku odrębnie w każdym państwie.

Wniosek ten uruchamia automatycznie równoczesne rozpatrywanie uprawnień do emerytury lub renty w obydwu państwach, w których osoba zainteresowana podlegała ubezpieczeniom, a data złożenia wniosku jest wiążąca dla instytucji obu państw-stron umowy.

Bardzo ważne jest podanie we wniosku o świadczenia ustalone przez ZUS odpowiednich identyfikatorów numerycznych, a mianowicie numeru **PESEL**, a w razie gdy danej osobie go nie nadano – **serii i numeru dowodu osobistego lub paszportu** (może być paszport zagraniczny). W przypadku osoby, dla której identyfikatorem podatkowym jest NIP, należy również podać polski NIP.

► Osoba mieszkająca w Polsce

Osoba mieszkająca w Polsce, posiadająca okresy uznawane przebyte w Polsce i w Kanadzie, wniosek o emeryturę lub rentę składa w odpowiedniej polskiej instytucji ubezpieczeń społecznych, czyli w ZUS albo KRUS, w zależności od tego, któremu systemowi w Polsce podlegała ostatnio.

W ZUS instytucją właściwą do rozpatrzenia wniosku o emeryturę lub rentę na podstawie przepisów polsko-kanadyjskiej umowy o zabezpieczeniu społecznym jest **I Oddział ZUS w Łodzi – Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych** (patrz: str. 23).

Osoba mieszkająca w Polsce może złożyć wniosek o emeryturę lub rentę bezpośrednio w wyżej wymienionej jednostce ZUS albo za pośrednictwem najbliższej placówki ZUS.

Ubiegając się w ZUS o świadczenia polskie i świadczenia kanadyjskie, należy wypełnić wniosek na formularzu przewidzianym przez ZUS:

- EMP (*Wniosek o emeryturę*),
- ZUS RP-1R (*Wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy*),
- ERR (*Wniosek o rentę rodzinną*).

Do wniosku należy dołączyć wypełniony formularz ERP-6 oraz dokumenty uzasadniające prawo do polskich świadczeń i obliczenie ich wysokości (m.in. legitymacje ubezpieczeniowe, świadectwa pracy, zaświadczenia ZUS Rp-7, wyciągi z aktów stanu cywilnego, odpowiednią dokumentację medyczną).

Wraz ze stosownym wnioskiem o świadczenie polskie należy przedłożyć odpowiedni wniosek o świadczenie kanadyjskie, jeżeli intencją wnioskodawcy jest uzyskanie również świadczenia z Kanady:

- PL-CAN 1 (*Wniosek o kanadyjskie świadczenia z tytułu starości, emeryturę oraz dla osób pozostałych przy życiu na podstawie Umowy o zabezpieczeniu społecznym zawartej pomiędzy Kanadą i Rzeczpospolitą Polską*),
- PL-CAN 1 (DI) (*Wniosek o rentę inwalidzką z Planu Emerytalno-Rentowego Kanady na podstawie Umowy o zabezpieczeniu społecznym zawartej pomiędzy Kanadą i Rzeczpospolitą Polską*); wniosek ten trzeba złożyć razem z kwestionariuszem dotyczącym inwalidztwa, raportem medycznym (część A wypełnia wnioskodawca, część B wypełnia lekarz) oraz zgodą dla Service Canada na uzyskiwanie danych osobowych,
- PL-CAN 3 (*Wniosek o świadczenia dla dziecka z Planu Emerytalno-Rentowego Kanady na podstawie Umowy o zabezpieczeniu społecznym zawartej pomiędzy Kanadą i Rzeczpospolitą Polską*).

W przypadku ubiegania się o kanadyjskie świadczenie uzależnione od niezdolności do pracy do wniosku należy także dołączyć posiadaną dokumentację medyczną.

Formularze wymienionych wniosków dostępne są w placówkach oraz na stronie internetowej www.zus.pl.

Po wszczęciu postępowania w ZUS wniosek o świadczenie kanadyjskie przekazywany jest kanadyjskiej instytucji właściwej w celu rozpatrzenia. Data zgłoszenia wniosku w ZUS jest wiążąca dla instytucji kanadyjskiej.

Nie ma również przeszkód, aby osoba mieszkająca w Polsce zgłosiła wniosek o świadczenia polskie i kanadyjskie w instytucji kanadyjskiej. W takiej sytuacji wniosek w zakresie uprawnień do świadczeń kanadyjskich zostanie rozpatrzony przez instytucję kanadyjską, natomiast w zakresie świadczeń przysługujących na podstawie polskich przepisów zostanie przekazany do rozpatrzenia właściwej polskiej instytucji, czyli odpowiednio ZUS albo KRUS.

Osoba mieszkająca w Polsce, posiadająca wyłącznie kanadyjskie okresy uznawane, wniosek o świadczenia kanadyjskie przekazuje bezpośrednio instytucji kanadyjskiej. Wniosek taki można zgłosić także za pośrednictwem ZUS, który przekaze go do instytucji właściwej w Kanadzie.

► Osoba mieszkająca w Kanadzie

Osoba mieszkająca w Kanadzie, posiadająca okresy uznawane przebyte w Polsce i w Kanadzie, wniosek o emeryturę lub rentę składa we właściwej kanadyjskiej instytucji ubezpieczeń społecznych, czyli International Operations – AB Service Canada (patrz: str. 23).

Osoba mieszkająca w Kanadzie wniosek o emeryturę lub rentę może złożyć bezpośrednio w wyżej wymienionej instytucji albo za pośrednictwem najbliższej placówki Service Canada.

Ubiegając się w instytucji kanadyjskiej o świadczenia polskie i świadczenia kanadyjskie dla celów uzyskania świadczenia kanadyjskiego, trzeba wypełnić wniosek na formularzu przewidzianym przez tę instytucję, natomiast dla celów przyznania świadczenia z ZUS należy wypełnić:

- CAN-PL 1 (*Wniosek o polską emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy*),
- CAN-PL 2 (*Wniosek o polską rentę rodzinną*),
- CAN-PL 6 (*Wniosek o wypłatę polskiego zasiłku pogrzebowego*).

Do wniosku o świadczenie z ZUS należy dołączyć dokumenty uzasadniające prawo do polskich świadczeń i obliczenie ich wysokości. Okresy zatrudnienia powinny być udokumentowane zaświadczeniami pracodawców, świadectwami pracy lub legitymacją ubezpieczeniową zawierającą wpisy o zatrudnieniu, dokonywane w trakcie zatrudnienia albo dokonane niezwłocznie po rozwiązaniu stosunku pracy.

Zaświadczenie potwierdzające okres **zatrudnienia w Polsce** może wystawić:

- pracodawca w oparciu o posiadane akta osobowe pracownika,
- prawny następca pracodawcy na podstawie przejętych akt osobowych pracownika,
- jednostka przechowująca dokumenty zlikwidowanego zakładu pracy (organ założycielski, organ nadrzędny, archiwum lub firma przechowalnicza).

Szczegółowe informacje na temat środków dowodowych dostępne są na stronie internetowej www.zus.pl.

Dokumentem potwierdzającym **wysokość wynagrodzeń** – dla ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych – jest zaświadczenie wystawione przez pracodawcę na formularzu ZUS Rp-7 lub legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca odpowiednie wpisy o okresach zatrudnienia i osiągniętych wynagrodzeniach. Zaświadczenie ZUS Rp-7 powinno być wystawione przez pracodawcę

lub prawnego następcę pracodawcy na podstawie dokumentacji płacowej. Jeżeli dokumentacja taka nie istnieje, zaświadczenie o wysokości osiągniętych wynagrodzeń może być wydane na podstawie danych zawartych w aktach osobowych pracownika, np. w umowie o pracę, pismach o powołaniu, mianowaniu oraz w innych pismach określających wynagrodzenie danej osoby. Jeżeli zainteresowany nie ma możliwości uzyskania wymaganych zaświadczeń, możliwe jest przyjęcie kopii dokumentacji płacowej sporządzonej przez archiwum lub uwierzytelnionej kopii sporządzonej przez inne instytucje przechowujące dokumentację danego zakładu pracy bądź prywatną firmę przechowalniczą.

W przypadku ubiegania się w instytucji kanadyjskiej o świadczenie z ZUS uzależnione od niezdolności do pracy do wniosku należy także dołączyć posiadaną dokumentację medyczną wypełnioną przez lekarza prowadzącego formularz ZUS N-11C/KANADA.

Formularze wniosków są dostępne na stronie internetowej www.zus.pl, a także na stronie internetowej instytucji kanadyjskiej – Service Canada, Human Resources and Social Development Canada – www.servicecanada.gc.ca.

Po wszczęciu postępowania w instytucji kanadyjskiej wniosek o świadczenie polskie przekazywany jest polskiej instytucji właściwej do rozpatrzenia, czyli odpowiednio ZUS lub KRUS. Data zgłoszenia wniosku w instytucji kanadyjskiej jest wiążąca dla ZUS i KRUS.

Nie ma również przeszkód, aby osoba mieszkająca w Kanadzie zgłosiła wniosek o świadczenia polskie i kanadyjskie w ZUS. W takiej sytuacji wniosek w zakresie uprawnień do świadczeń polskich zostanie rozpatrzony przez ZUS, natomiast w zakresie świadczeń przysługujących na podstawie przepisów kanadyjskich zostanie przekazany do rozpatrzenia instytucji kanadyjskiej.

Osoba mieszkająca w Kanadzie, **posiadająca wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia**, wniosek o świadczenia polskie składa bezpośrednio w instytucji polskiej. Wniosek taki można zgłosić także za pośrednictwem instytucji kanadyjskiej, która przekaze go odpowiedniej instytucji w Polsce, czyli ZUS albo KRUS.

► Osoba mieszkająca w państwie trzecim

Osoba zainteresowana mieszkająca w państwie trzecim (poza Polską i Kanadą) wniosek o emeryturę lub rentę z tytułu okresów uznawanych przebytych w obu krajach zgłasza w polskiej albo kanadyjskiej instytucji właściwej, w zależności od tego, w którym państwie ostatnio podlegała ubezpieczeniom społecznym.

Zgłoszenie wniosku w instytucji danego państwa dokonywane jest na zasadach opisanych w poprzednich punktach.

Gdzie złożyć wniosek o świadczenie z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej?

Wniosek o świadczenie z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej wnioskodawca powinien zgłosić bezpośrednio w instytucji właściwej, na zasadach określonych w wewnętrznym ustawodawstwie stosowanym przez tę instytucję.

Oznacza to, że wnioski o renty z tytułu wypadków przy pracy lub chorób zawodowych oraz jednorazowe odszkodowania z ZUS należy składać bezpośrednio w ZUS. Jeżeli jednak zainteresowany mieszka lub przebywa w Kanadzie, wniosek można również zgłosić za pośrednictwem instytucji kanadyjskiej, która przekaże go właściwej polskiej instytucji do rozpatrzenia.

Wypłata przez ZUS emerytury lub renty z polskiego systemu osobie mieszkającej w Kanadzie

Osoba uprawniona do świadczeń z ZUS objętych umową mieszkająca w Kanadzie może otrzymywać swoje świadczenie zgodnie z dyspozycją złożoną w ZUS:

- w Polsce:
 - na rachunek bankowy emeryta lub rencisty albo
 - do rąk osoby upoważnionej przez emeryta lub rencistę mieszkającej w Polsce bądź
- w Kanadzie – w formie transferu na zagraniczny rachunek bankowy emeryta lub rencisty prowadzony w banku w tym państwie – dotyczy to także terytorium prowincji Quebec.

Transferu świadczeń emerytalno-rentowych dla osoby mieszkającej w Kanadzie, na jej rachunek bankowy w tym kraju, dokonuje I Oddział w Łodzi.

Wniosek o transfer emerytury lub renty do Kanady można złożyć bądź w I Oddziale w Łodzi, bądź w innym oddziale ZUS, który przyznał lub wypłacał świadczenie w Polsce. W tym drugim przypadku obsługa wypłaty emerytury lub renty przekazywana jest do I Oddziału w Łodzi – Wydziału Realizacji Umów Międzynarodowych.

Wniosek o transfer świadczenia można złożyć na formularzu EZZ „Wniosek o zmianę danych osoby zamieszkałej za granicą”, który dostępny jest na stronie internetowej ZUS.

Emerytura lub renta przekazywana jest świadczeniobiorcy bez potrącenia przez ZUS składki na ubezpieczenie zdrowotne w Narodowym Funduszu Zdrowia, ponieważ emeryci i renciści ZUS mieszkający w Kanadzie nie są objęci ubezpieczeniem zdrowotnym w Polsce. Szczegółowe informacje na ten temat można uzyskać w Centrali NFZ. Informacje na ten temat można również uzyskać telefonicznie pod numerami infolinii NFZ +48 800 392 976 oraz +48 22 572 60 42 lub za pośrednictwem e-maila infolinia@nfz.gov.pl.

Osobom mieszkającym w Kanadzie świadczenie z ZUS przekazywane jest – odpowiednio do przepisów podatkowych¹² – po pomniejszeniu o zaliczkę na podatek dochodowy w Polsce (w kwotach netto).

W celu uzyskania szczegółowych informacji dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych (w tym również w zakresie stosowania właściwej metody unikania podwójnego opodatkowania w odniesieniu do dochodów z emerytur i innych podobnych świadczeń) można zwrócić się do Ministerstwa Finansów, ul. Świętokrzyska 12, 00-916 Warszawa.

Informacje w tym zakresie można również uzyskać telefonicznie pod numerami Krajowej Informacji Skarbowej: infolinia: +48 801 055 055 (z telefonów stacjonarnych), +48 22 330 03 30 (z telefonów komórkowych lub z zagranicy).

Emerytura lub renta wypłacana jest co miesiąc w dniu ustalonym w decyzji ZUS jako termin płatności świadczenia. W przypadku gdy kwota emerytury lub renty przekazywana do Kanady jest niższa niż kwota najniższej polskiej emerytury, ZUS może zdecydować o wypłacie w terminach innych niż miesięczne (np. kwartalnie). Za dzień wypłaty emerytury lub renty przekazywanej do Kanady uważa się dzień przekazania należności przez ZUS do banku pośredniczącego w wypłacie świadczeń.

Wpływ kanadyjskich świadczeń na prawo i wysokość emerytury lub renty z ZUS

Jeżeli osoba, której ustalono prawo do emerytury lub renty z ZUS, pobiera również emeryturę lub rentę z kanadyjskiego systemu zabezpieczenia społecznego, to fakt pobierania świadczenia zagranicznego nie powoduje zmniejszenia ani zawieszenia prawa do świadczenia z ZUS.

¹² Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2032, z późn. zm.) oraz Konwencja z dnia 14 maja 2012 r. między Rzeczpospolitą Polską a Kanadą w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu (Dz.U. z 2013 r. poz. 1371).

Wpływ przychodów osiągniętych z tytułu działalności wykonywanej w Kanadzie na prawo i wysokość emerytury lub renty pobieranej z ZUS

Emeryci oraz renciści ZUS obowiązani są do informowania ZUS o zarobkach i innych przychodach osiągniętych z tytułu działalności wykonywanej zarówno w Polsce, jak i za granicą, w tym w Kanadzie – zarówno u pracodawców polskich, jak i zagranicznych. Wysokość tych przychodów może mieć wpływ na kwotę przysługującej emerytury lub renty z ZUS. Jeżeli wysokość zagranicznych przychodów przekracza:

- 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia obowiązującego w Polsce, ale wynosi nie więcej niż 130% miesięcznego wynagrodzenia – emerytura lub renta ulega zmniejszeniu,
- 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia obowiązującego w Polsce – prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu.

Powyższe reguły nie dotyczą emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny¹³.

Szczegółowe informacje na ten temat można uzyskać w placówkach ZUS.

Wpływ kontynuacji zatrudnienia w Kanadzie na prawo do emerytury z ZUS

Prawo do emerytury ustalonej przez ZUS ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na którego rzecz wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zasada ta dotyczy także stosunku pracy nawiązanego z pracodawcą kanadyjskim. Osoba ubiegająca się o emeryturę musi zatem rozwiązać wszystkie stosunki pracy, zarówno w Polsce, jak i w Kanadzie, aby ZUS podjął wypłatę emerytury. W przeciwnym razie, czyli w razie kontynuacji zatrudnienia z dotychczasowym pracodawcą, prawo do polskiej emerytury zostanie automatycznie zawieszona.

¹³ Powszechny wiek emerytalny w Polsce wynosi 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Wymóg rozwiązania stosunku pracy nie dotyczy sytuacji, w której osoba zainteresowana:

- podjęła zatrudnienie już po przyznaniu prawa do emerytury lub
- nabyła prawo do emerytury częściowej.

Przykład

Zainteresowana, obecnie pracująca i mieszkająca w Kanadzie, w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego określonego zgodnie z prawem polskim wystąpiła o ustalenie prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z racji tego, że pracuje w firmie kanadyjskiej, ZUS przyzna jej prawo do świadczenia emerytalnego, ale jednocześnie zawiesi jego wypłatę. ZUS podejmie wypłatę emerytury na wniosek osoby zainteresowanej po tym, jak zakończy ona zatrudnienie i przekaże zaświadczenie potwierdzające rozwiązanie stosunku pracy.

Obowiązki emerytów lub rencistów mieszkających w Kanadzie dotyczące informowania ZUS

Emeryci lub renciści ZUS mają obowiązek informować jednostkę ZUS wypłacającą świadczenie o każdej okoliczności, która ma wpływ na uprawnienia do emerytury lub renty albo ich wypłatę. Chodzi przede wszystkim o zmianę w zakresie danych personalnych (np. imienia, nazwiska) i adresowych, państwa zamieszkania oraz numeru rachunku bankowego. Dodatkowo emeryci, którzy nie osiągnęli jeszcze powszechnego wieku emerytalnego, zobowiązani są informować ZUS również o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej oraz osiągnięciu przychodu mającego wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury (dotyczy to przychodu zarówno z działalności prowadzonej w Polsce, jak i za granicą).

Emeryci oraz renciści ZUS są zobowiązani, by na żądanie organu rentowego potwierdzać własnoręcznym podpisem istnienie prawa do pobierania świadczenia. Jednostka ZUS wypłacająca emeryturę lub rentę osobom zamieszkałym w Kanadzie okresowo przesyła świadczeniobiorcom formularz ZUS-RZ-OZS-01 *Oświadczenie emeryta/ rencisty zamieszkałego za granicą o istnieniu dalszego prawa do pobierania świadczenia* do wypełnienia i odesłania do ZUS.

Formularz ten powinien zostać wypełniony i własnoręcznie podpisany przez emeryta lub rencistę, a w przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających lub utrudniających złożenie własnoręcznego podpisu – przez osobę sprawującą

faktycznie opiekę nad tym świadczeniobiorcą. Własnoręczne złożenie podpisu przez daną osobę w obu przypadkach powinno zostać potwierdzone przez właściwy urząd lub osobę do tego upoważnioną w państwie zamieszkania wymienionych osób albo przez upoważnioną osobę w polskiej placówce dyplomatycznej lub konsularnej.

Nowe formy kontaktu z ZUS

Platforma Usług Elektronicznych ZUS daje osobom pracującym i przebywającym za granicą nowe możliwości kontaktu elektronicznego z ZUS i dostęp do wielu innych usług.

Założenie konta na PUE umożliwia dostęp do danych zapisanych na indywidualnym koncie prowadzonym przez ZUS, w tym danych o zgromadzonym kapitale początkowym i składkach od 1999 r. oraz kwocie środków zewidencjonowanych na subkoncie ubezpieczonego. Można również składać wnioski i otrzymywać odpowiedzi drogą elektroniczną.

Telefonicznie informacje można uzyskać w Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS (COT) pod numerem +48 22 560 16 00 (z telefonów komórkowych oraz stacjonarnych krajowych i zagranicznych).

Centrum Obsługi Telefonicznej udziela wyjaśnień we wszystkich sprawach, w tym związanych z podleganiem ubezpieczeniom społecznym za granicą, i informuje o możliwościach uzyskania świadczeń z tego tytułu także poprzez: e-mail (cot@zus.pl), czat i Skype'a ([zus_centrum_obsługi_tel](https://www.zus.pl/centrala)).

Konsultanci COT służą pomocą w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 7.00–18.00.

Szczegółowe informacje dla ubezpieczonych i wzory niezbędnych dokumentów zamieszczone są na stronach www.zus.pl oraz www.pue.zus.pl.

Gdzie można uzyskać więcej informacji?

Niniejsza ulotka ma charakter ogólny. Więcej informacji można uzyskać:

- w najbliższej jednostce terenowej ZUS,
- w serwisie internetowym www.zus.pl,

- w I Oddziale ZUS w Łodzi – Wydziale Realizacji Umów Międzynarodowych (ul. Zamenhofa 2, 90-431 Łódź),
- w Departamencie Rent Zagranicznych, wykonującym w Centrali ZUS zadania instytucji łącznikowej w zakresie świadczeń emerytalno-rentowych podlegających koordynacji na podstawie umowy współpracującej z kanadyjską instytucją łącznikową (ul. Szamocka 3, 5, 01-748 Warszawa, e-mail drz@zus.pl).

W sprawach dotyczących świadczeń z kanadyjskiego systemu zabezpieczenia społecznego informacje można uzyskać:

- w International Operations – AB Service Canada¹⁴ P.O. BOX 2710, Main Station Edmonton, Alberta T5J 4C2 Canada, fax + 1-780-495-5753,
- na stronie internetowej www.servicecanada.gc.ca.

Warszawa, październik 2017 r.

¹⁴ Lokalne biuro Service Canada, będące instytucją właściwą do realizacji wniosków o świadczenia emerytalno-rentowe na podstawie polsko-kanadyjskiej umowy o zabezpieczeniu społecznym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Departament Rent Zagranicznych)
01-748 Warszawa, ul. Szamocka 3, 5
Skład: Poligrafia ZUS w Warszawie. Zam. nr 2362/17